

Vanliga misstag och missar i studentrapporter

Nedan kommenteras några vanliga misstag och missar som brukar förekomma i studentrapporter. I rapporten som följer är motsvarande misstag och missar markerade med samma färg och nummer som nedan.

1 2

Rubriken "**Inledning**" skiljer sig typografiskt från den följande rubriken "**En kognitiv modell ...**", men egentligen tillhör de samma rubriknivå (*rubriknivå 1*) och ska därför vara identiska, dvs. samma storlek, typsnitt, stil och avstånd till brödtexten undertill (samt brödtext ovanför).

1

Rubriken "**Olika forskningsprojekt ...**" svävar "för sig själv" mellan två stycken med brödtext. Eftersom rubriken relaterar till den efterföljande texten bör avståndet undertill vara mindre än det ovanför (för att skapa en visuell koppling).

1 2 3

Här hittar vi tre olika sätt att byta till nytt stycke. I en och samma text bör man hålla sig till *ett* system.

Variant (1) kan bli helt osynligt om stycket ovanför avslutas med en full rad och ska därför inte användas.

Variant (2) kan passa bra i t.ex. mer faktaorienterad och redovisande text där man presenterar och räknar upp saker. I detta fall är avståndet (= tom rad) mellan styckena för stort och "flytet" i läsningen blir lätt hackigare och mer fragmenterad. Sådär "halva" typsnittsstorleken kan fungera bra.

Variant (3) passar bra till mer flytande text. I detta fall är dock "indraget" för stort och man riskerar lite knepiga och störande "tomma fält" om sista raden i det övre stycket avslutas innan första raden i det nedre stycket påbörjas (se nedan):

Här är ett exempel på ett mycket, mycket kort stycke som avslutas med ett ensamt litet ord.

Då kan det uppstå ett lite knepigt och störande tomrum mellan styckena som helt enkelt riskerar att störa läsarens flyt, samtidigt som texten hackar till på den semantiska nivån.

1 2 3 4 5 6

Olika småfel som bör kontrolleras och fixas med till exempel funktionen "Sök och ersätt". *Exemplen nedan visar hur "mellanslag" kan smyga in på olika ställen i en text.*

(1) Dubbla mellanslag; (2&3) Mellanslag före punkt och komma; (4) Mellanslag efter startparentes (resp. innan slutparentes); (5) Mellanslag före frågetecken; (6) Inledande mellanslag.

1

Ej konsekvent formatering; i detta fall "*ibid.*".

1 Inledning

Ett syfte med denna text är att ta tillfället i akt att fördjupa mig i en möjlig kognitiv, biologiskt grundad modell av hur ett föremåls egenskaper kan kopplas till en brukares upplevelser. Ett

3 annat syfte är att, med kursen Perspektiv på smak som såväl ursäkt som referensram, etablera ett (i första hand personligt) förhållningssätt till den biologiska ansatsen och dess

1 förklaringskraft för relationer mellan produkttegenskaper och brukarupplevelser. Jag har här också fått värdefull hjälp av avdelningen för kognitionsvetenskap, som låtit mig hålla ett

4 seminarium¹ där jag presenterat en av Desmet (2002) föreslagna modell, samt diskuterat

2 möjliga förhållningssätt till estetiskt orienterade upplevelser. I artikeln kommer referenser till detta seminarium att betecknas (LUCS, 2004)

1 Desmet (*ibid.*) för fram en modell som fokuserar på emotioner, alstrade av produkters

1 utseende, där emotioner definieras som kortvariga affekter relaterade till ett objekt.

Produktrelevanta emotioner som härrör ur produkters utseende kan därmed ses som en aspekt av smakupplevelsen. Man kan också notera att Desmet (*ibid.*) klassificerar den underliggande

värderingsprocessen för vissa produktrelaterade emotioner som just 'smak' i betydelsen latent sympatier och antipatier för vissa objekt eller deras attribut², vilket gör smak till en aspekt av

5 emotioner. Och vad är för övrigt en smakupplevelse egentligen?

2 En kognitiv modell för hur produkter lockar fram emotioner³

6 I avhandlingen *Designing Emotions* (Desmet, 2002), presenterar Pieter Desmet en kognitiv modell för hur produkttegenskaper kan alstra emotionella upplevelser, eller närmare bestämt hur produktens utseende kan alstra produktrelevanta emotioner. Avhandlingen beskriver ett 5-årigt forskningsprojekt, som ligger till grund för såväl en modell för produktemotioner, som två olika designverktyg – ett självvärderingsverktyg (*PrEmo*) och ett inspirationsverktyg (*[P&E] Navigator*) – båda med täta kopplingar till modellen för produktemotioner.

1 Olika forskningsperspektiv på emotioner

Nedan följer en genomgång av några av de mer framträdande forskarperspektiven man har på emotioner idag. Perspektiv (1) till (3), som redovisas i Desmet (2002), kompletterats med perspektiv (4) och (5).

(1) Det evolutionära perspektivet på emotioner

Emotioner ses här som funktionella för artens och individens överlevnad. En central aspekt är att emotioner betraktas som adaptiva beteenden i bemärkelsen att en emotionell respons kan styra beteenden för att säkra överlevnad. Inom denna tradition finns också idén att varje emotion representeras av ett specifikt beteende (som kan kopplas till något av våra grundläggande behov). Vidare indikerar det evolutionära perspektivet att emotioner är evolutionära (gradvis utvecklade), vilket gör att de skulle kunna vara universella.

2

En fördel med detta perspektiv är att den erbjuder en förklaring till hur grundläggande emotioner som rädsla, lycka, överraskning, etc. kan uppstå. Å andra sidan kan modellen inte

¹ Seminariet hölls på avdelningen för kognitionsforskning, Lunds universitet, 2004-03-30 och hade titeln "A cognitive model on how products elicit emotions".

² I Desmet (2002) uttrycks det som: "Tastes are examples of the concern type attitudes, i.e. dispositional likes (or dislikes) for certain objects or attributes of objects (Ortony, et al., 1988)."

³ I sin avhandling talar Desmet (2002) om: "a model of product emotions" eller "a cognitive model on how product appearance elicit product relevant emotions".

förklara hur mer komplexa emotioner som t.ex. inspiration genereras och varför dessa emotioner varierar mellan olika personer.

(2) *Perspektivet på emotioner som kroppslig återkoppling*

Den grundläggande idén i detta perspektiv är att någon form av kroppsliga förändringar föregår en emotionell upplevelse. Tolkningen av 'kroppsliga förändringar' är diskuterad, men man kan tänka sig såväl omedvetna, autonoma förändringar som medvetna förändringar.

(3) *Det kognitiva perspektivet på emotioner*

Detta är den för närvarande mest populära ansatsen för att förklara emotioner och innehåller delar av såväl det evolutionära perspektivet som perspektivet baserat på kroppslig återkoppling. Centralt i detta perspektiv är att man för att förstå emotioner måste förstå hur människor gör omdömen⁴ om företeelser i omgivningen, eftersom emotioner just genereras av omdömen om världen (omgivningen). Ett omdöme betraktas här som en intuitiv process som värderar huruvida något är fördelaktigt eller fördärligt för individen.⁵ En annan viktig aspekt är att fokus inte hamnar på själva händelsen (stimulus) utan på den mening som man tilldelar händelsen, dvs. den värdering man gör.

3

Det kognitiva perspektivet öppnar en dörr för en modell som beskriver hur produktens egenskaper kan alstra produktrelevanta emotioner. Precis som det evolutionära perspektivet har det kognitiva perspektivet en instrumentell syn på emotioner, dvs. emotioner hjälper oss att relatera till en omgivning. Skillnaden ligger i att man, istället för att fokusera på grundläggande emotioner relaterade till individens och artens överlevnad, anammar en bredare tolkning av möjliga för- och nackdelar (*benefits or harms*). Det kognitiva perspektivets fokus på värderingsprocessen erbjuder därtill en möjlig beskrivning av hur olika människor, genom aktivering av olika utvärderingskriterier, reagerar med olika emotioner – vilket kan tolkas som att de tillskriver samma objekt olika mening.

(4) *Det socialkonstruktivistiska perspektivet*

Detta perspektiv tas inte upp i Desmet (2002), men kan sammanfattas med att emotioner är sociala konstruktioner som endast kan förklaras med sociala strukturer. Alla typer av processer, som antas äga rum i en individ saknar relevans i en socialkonstruktivistisk förklaringsmodell. Enligt detta perspektiv är det möjligt med en kultur, där det vi kallar 'upplevelse av ilska, glädje, äckel, osv.', inte förekommer. Vissa förespråkare hävdar till och med att det är möjligt med en kultur, där ingen upplever några emotioner alls (Lazarus, 1991).

(5) *Det neurologiska perspektivet*

Inte heller detta perspektiv tas upp av Desmet (2002), men man kan konstatera att den framåtskridande forskningen på neurologisk nivå har kartlagt neuroners strukturer vad gäller primära stimuli och dess registrering (aktivering) i primära neurologiska strukturer. Man kan alltså beskriva och förklara primära neurologiska strukturers responser på olika stimuli, främst syn och hörsel. Dock vet man idag egentligen inte mycket om hur dessa neurologiska responser associeras, lagras och återkopplar i någon form av tolknings- och värderingsprocess.

⁴ Det är inte utan att man här kan fundera lite över Kants "omdömeskraft" (Kant, 2003). Såväl det kognitiva perspektivet, som Kant fokuserar på förmågan att fälla ett omdöme (*eng. judgement*). Ingen av ansatserna kan egentligen förklara hur det går till, men de kan bidra med ett förhållningssätt.

⁵ Det engelska ordet för värdering är *appraisal*, och värderingsprocessen (*eng. the process of appraisal*) ses som "direct, non-reflective, non-intellectual automatic judgement of the meanings of a situation" (Arnold, 1960).